

גליון תשל"ח

לילה אחד עשבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

ערש"ק פרשת חוקת

שירת הבאר כעין שירת הים

"חוקה" - בכל המצוות כולן

בהא דלא יהא אכזרי מלמחול

הסנטור הצורך מת פתאום

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת חקת, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשלח), והוא אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט כפרטי העניינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי ביין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויובל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן העניינים

ג מקרא אני דורש

שירת הבאר כעין שירת הים

ביאור דברי רש"י אודות שירת הבאר, שמפרש שאמירת השירה דבנ"י היתה משום שהראתה את דם ועצמות האמוריים ההרוגים לבנ"י - הגם שזהו פרט טפל בנס.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כג עמ' 148 ואילך)

ו פנינים

מדוע מכנים הרמב"ם תפילה באמצע הלכה? / בין מחילת אברהם למחילת משה

ז יינה של תורה

"חוקה" - ככל המצוות כולן

לקיים גם את ה"משפטים" כמו מצוות פרה אדומה / טעמי המצוות עצמם הם בבחינת "גזירה היא מלפני" / חקיקה באבן טובה שאינה מעלימה על זיו ויופי האבן

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ח עמ' 123 ואילך)

י פנינים

ההוראה מטומאה לכל המצוות / נשיא הדור הוא ככל הדור

יא חידושי סוגיות

בהא דלא יהא אכזרי מלמחול

יביא קושיית הלח"מ ועוד דיוקים כמה ששינה הרמב"ם בדין מחילה בכ"מ / יתרון ע"פ פרש"י פרשתנו דכמה גדרים יש במחילה ובכל מקום הדגיש הרמב"ם ע"פ המתאים לשם

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ח עמ' 138 ואילך)

יד תורת חיים

מידה כנגד מידה

טז דרכי החסידות

הסנטור הצורך מת פתאום

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

ארץ הקודש:
ת.ד. 2033, כפר חב"ד 6084000
טל. 03-374-5979
United States:
1469 President St. Brooklyn, NY
Tel. 718-534-8673

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

דרכי החסידות

לזכות
הרה"ת יעקב פריץ
זוגתו מרת אסתר מלכה
שיחיו
מן
להצלחה בכל המצטרף בג"ד

פנינים

דרוש ואגדה

לזכות
יצחק שמואל לייב בן ח' לאה
נורית תחי' בת שושנה
ובניהם ובנותיהם:
מנחם מענדל, אסתר שיינדל,
חנה, דבורה, רבקה, שלום דובער,
שטערנא שרה, שיינא
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
לוינזון

חידושי סוגיות

לעילוי נשמת
הרה"ת נחום ב"ד
שלמה גבריאל ע"ה
מרגליות
ת.נ.צ.ב.ה.

תורת חיים

לעילוי נשמת
האשה החשובה
מרת נאוה ע"ה בת הרה"ח
ר' יצחק צבי ז"ל
ברנמן
נלכ"ע ר' כסלו ה'תש"ע
ת.נ.צ.ב.ה.
נדפס ע"י בני משפחתה שיחיו

יינה של תורה

לזכות
הרה"ת מנחם מענדל
זוגתו מרת סימה חוה שיחיו
ובניהם:
יוסף יצחק, יונה, שניאור זלמן,
שאו, ישראל, חיים
שיחיו
פרוס

כל שבת, בכל מצב!

58 חוברות 'לקראת שבת' ו'אוצרות המועדים' על הפרשות והמועדים

מארז שנתי מהודר!

להזמנה: 03-3745979 • 79 ש"ח כולל משלוח • הכמות מוגבלת

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

שירת הבאר כעיין שירת הים

ביאור דברי רש"י אודות שירת הבאר, שמפרש שאמירת השירה דבנ"י היתה משום שהראתה את דם ועצמות האמוריים ההרוגים לבנ"י - הגם שזהו פרט טפל בהנס

א. בפרשתנו מספרת התורה על שירת הבאר: "אז ישיר ישראל את השירה הזאת, עלי באר ענו לה" (כא, יז).

ובפירוש רש"י מבואר באריכות על מה באה שירה זו, שהיו אז נסים גדולים לישראל, וז"ל: "כשם שמספרים בני ים סוף כך יש לספר בני נחל ארנון, שאף כאן נעשו נסים גדולים. . . שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר. . . והדרך עובר בתוך הנחל. אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור, נצא מן המערות שבהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות.

והיו אותן הנקעים בהר של צד מואב, ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לחוץ. כיון שבאו ישראל לעבור, נודעזעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה, ונתקרב לצד הר של מואב. ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום. . . ועברו ישראל על ההרים, ולא ידעו הנסים האלו. . . אמר הקב"ה: מי מודיע לבני הנסים הללו? . . . לאחר שעברו, חזרו ההרים למקומם, והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה, וישראל ראו ואמרו שירה: עלי באר מתוך הנחל, והעלי מה שאת מעלה".

והעולה מדבריו שהיו כאן שני ענינים מופלאים:

(א) נס הצלה לישראל, על ידי שנתקרבו ההרים זה לזה והרגו את האויבים שהיו בתוך המערות, ומשם נשפך דמם וכו' לתוך הנחל שלמטה.

(ב) כדי שידעו ישראל על נס הצלה, ה' פלא נוסף, והוא שהבאר ירדה לתוך הנחל "והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה". ועל זה הוא ששרו ישראל: "עלי באר ענו לה".

ב. והנה, מקור פירוש זה על נס ההצלה של ישראל, הוא בתנחומא (פרשתנו כ) ובמדרש רבה על אתר (במדבר פ"ט, כה). אלא שיש הבדל עיקרי בין פירוש רש"י למדרש:

במדרש נאמר, שהבאר לא באה (רק) כדי לפרסם את הנס, אלא שהבאר שימשה בתור חלק מנס ההצלה גופא. כי, בנוסף לאותם אמוריים שהיו בתוך המערות שבהרים, היו חלק מהאמוריים שחיכו לבני ישראל בתוך הנחל, ואז "הבאר ירדה לתוך הנחל ומתגברת שם, ואיבדה כל האוכלוסין כדרך שאיבד אותן הים". והיינו, שהיתה התגברות של מי הנחל (על ידי הבאר) והתגברות זו הרגה את האויבים שהיו שם, כמו בים סוף שטבעו המצריים בתוכו.

אבל רש"י לא הביא נס זה, שהבאר עצמה גרמה להריגת האמוריים, ולדעתו הבאר רק פירסמה את הנס של ההצלה שעל ידי ההרים – על ידי שהבאר "העלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה".

וטעם הדבר מובן, כיון שבדרך הפשט – "פשוטו של מקרא" – אין ראוי על כך שהאויבים נהרגו על ידי שני דרכים, גם על ידי ההרים וגם על ידי מי הנחל והבאר, ולכן מפרש רש"י רק את זה שנהרגו על ידי ההרים (והבאר רק פירסמה נס זה, על ידי שהעלתה דמם מתוך הנחל). אבל עדיין יש קושי בהבנת שיטת רש"י:

הכתוב הרי מספר על שירת בני ישראל, ששרו על הבאר דוקא – "עלי באר ענו לה". ובכן, לפי המדרש שהבאר גופא היתה חלק מנס ההצלה, כיון שהיא איבדה חלק מהאמוריים, מובן מדוע ה' תוכן השירה על הבאר; אבל לפי רש"י נמצא, שעל עצם נס ההצלה, זה שניצלו מהאמוריים, לא אמרו ישראל שירה – וכל שירתם היתה רק על הענין הטפל, זה שהבאר הודיעה ופירסמה נס זה?!

ג. ובאמת שבכלל צריך עיון בדברי רש"י, שפירש שהבאר "העלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו" – היינו, שהי' כאן נס מיוחד, פעולה מיוחדת מצד הבאר שהולוכה את איברי ההרוגים סביב מחנה ישראל, כדי שכולם יראו זאת: הרי ידוע שאין הקב"ה עושה נס לחינם (ראה דרשות הר"ן דרוש ח), ולמה איפוא לומר רש"י שהי' כאן נס מיוחד רק לשם פרסום ההצלה?!

ובאמת, שבמדרשי חז"ל (הנ"ל) מבואר ש(לא היתה כאן פעולה מיוחדת ונס מיוחד, אלא ש)ישראל ראו את הנס בדרך הטבע, על ידי שחיפשו את הבאר "וראו אותה שהיא יוצאה... מתוך הנחל ומוציאה איברים איברים". ובגמרא (ברכות נה, א) אמרו, ששני מצורעים שהיו מחוץ למחנה הם שראו את הבאר וסיפרו לכל ישראל;

אולם רש"י משנה מדברי חז"ל, ומדגיש שהבאר עצמה היא שבאה והולוכה את איברי ההרוגים סביב המחנה כדי שכל ישראל יראו – וצריך ביאור.

ד. ויש לומר הביאור בזה, דהנה במשך הזמן שלאחר יציאת מצרים עשה הקב"ה כמה וכמה נסים לישראל, וכמה מהם שיוצאים מגדר הטבע לגמרי – ובכל זאת לא מצינו שיאמרו עליהם שירה מיוחדת, מלבד שני נסים, והם הנס של קריעת ים סוף והנס בפרשתנו.

לקראת שבת

ה

ומזה למדנו שיש השוואה בין שני נסים אלו, שהיו גדולים ומיוחדים באופן יוצא מן הכלל, ולכן דוקא עליהם אמרו שירה. וכהדגשת רש"י בלשונו: "כשם שמספרים בנסי ים סוף – כך יש לספר בנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים".

ויש לבאר את גדולת שני נסים אלו דוקא, שבהם ישראל לא הוצרכו כלל להילחם, אלא הי' זה באופן של "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", **בַּלֹּא כֹל פְּעוּלָה** מצד ישראל. ובאמת שנס זה דנחלי ארנון אף הגדיל, שבני ישראל **לֹא ידעו כֹּלֹּל** אודות הסכנה ולא אודות ההצלה!

והרי אופן זה של נס מורה על חיבה יתירה מצד הקב"ה לבני ישראל, שלא זו בלבד שהוא מציל ומושיע אותם, אלא שהוא מונע מהם כל טירחא בדבר ועושה הכל בעצמו כביכול – ולכן דוקא נסים אלו עוררו את ישראל לומר שירה.

ה. ומעתה שנתבארה ההשוואה והדמיון בין הנס כאן להנס דקריעת ים סוף, יש להתבונן בשירת בני ישראל על ים סוף, ומזה ללמוד לעניננו:

על הפסוק "אז ישיר משה" (בשלה טו, א), בקריעת ים סוף, מפרש רש"י: "אז כשראה הנס, עלה בלבו שישיר שירה". מלשון רש"י מובן, שאמירת השירה באה כתוצאה מראיית הנס **בעיניים**.

ולכן לומד רש"י שכך הי' גם בנידון דידן:

בני ישראל לא רק מצאו את הבאר באופן טבעי – שאז נמצא שהנס עצמו כבר הסתיים, ובני ישראל אינם רואים את הנס עצמו ורק את תוצאות הנס – אלא שהנס עצמו נמשך, על ידי זה שהבאר הלכה סביב המחנה באופן נימי וכל ישראל ראו בעיניהם כיצד הקב"ה מודיע להם על הנסים. וכדיוק לשון רש"י: "וישראל ראו – ואמרו שירה", השירה באה דוקא על ידי הראי' בעיניים.

ולכן השירה היתה דוקא על הבאר, ולא על כללות ההצלה – כי ראייתם היתה רק בנס הבאר, ועל זה אמרו: "עלי באר מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה".

בין מחילת אברהם למחילת משה

התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש,
ויתפלל משה בעד העם

מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול
(כא, ו. רש"י)

יש לעיין, הרי בבבא קמא (צב, א) שנינו:
"מנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי, שנאמר,
ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את
אבימלך", וא"כ מדוע כתב רש"י שרק "מכאן"
- מתפילת משה בעד העם - לומדים "שלא
יהא אכזרי מלמחול"?

ולבאר זה יש להקדים, דתרי גווני מחילה איכא:

א. שמוחל לחבירו רק בכדי שלא ייענש. דאזי
המוחל פועל רק במה שנוגע להעביר העונש,
אך לא נוגע לו טובת ומצב הנמחל. ואדרבה,
יכול להיות שעוד נשאר בלבו טינא וקפידה על
הנמחל. ב. שמעביר טינא מליבו לגמרי ואינו
מקפיד על חבירו כלל. דאזי משתדל המוחל
בטובת הנמחל, שישתנה לגמרי לטוב.

ועפ"ז יש לומר, שבזה חלוקים מחילת
אברהם ממחילת משה. דבמחילת אברהם לא
מצינו שהשתדל בטובת הנמחל, כ"א שהתפלל
שלא ייענש. משא"כ במחילת משה מצינו
שהשתדל בטובת ישראל, וע"י ה"נחש נחושת"
פעל שיחזורו ישראל למוטב, כי כאשר הסתכלו
על הנחש - "מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין
את לבם לאביהם שבשמים" (רש"י כא, ח).

ולכן ממחילת אברהם אפשר ללמוד רק
ש"אם לא מחל לו שהוא אכזרי". אך "מכאן"
- ממחילת משה ילפינן יותר מזה, "שלא יהא
אכזרי מלמחול", והיינו, שהמחילה גופא לא
תהי' עם אכזריות - שלא ישאר בלב המוחל
שום טינא וקפידה, אלא ישתדל בטובת הנמחל.

מדוע מכניס הרמב"ם תפילה באמצע הלכה?

כתב הרמב"ם בהלכות פרה אדומה (ספ"ג):
"ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה
זו, עד שחרב הבית בשניה כו', והעשירית
יעשה המלך המשיח, מהרה יגלה, אמן כן יהי
רצון".

ותמוה, הרי אין דרכו של הרמב"ם לכתוב
בספרו תפילות ובקשות כי אם דינים והלכות,
ומדוע הוסיף כאן תפילה ובקשה - "מהרה
יגלה, אמן כן יהי רצון"?

ויש לומר, שבזה משמיענו הרמב"ם יסוד
גדול בגדר חיוב האמונה במשיח. שהנה בנוגע
לביאת המשיח כתב הרמב"ם (הל' מלכים פ"א
ה"א) "וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו
מחכה לביאתו כו' הוא כופר כו' בתורה ובמשה
רבינו". ומלשון זה מוכח, שלא די באמונה
בביאת המשיח, אלא יש חיוב להכות לביאתו.

והנה, טבע האדם הוא שכאשר מחכה
למשהו, ומזכירים לפניו את הדבר ההוא,
אפילו בדרך אגב, הרי זה מעורר אצלו יותר את
רגשי הציפיה.

וזהו שסיים הרמב"ם אחרי שהזכיר "המלך
המשיח" - "מהרה יגלה אמן כן יהי רצון", כדי
להשמיענו עד היכן מגיע חיוב הציפיה לביאת
המשיח, שרגש הציפיה לביאתו צריך להיות עד
כדי כך, שברגע שמזכירים את משיח (אפילו
בדרך אגב) הרי זה אמור לעורר אצל האדם את
רגשי הציפיה לבואו, עד שיתעורר להתפלל
ולבקש מאת הקב"ה שימהר את ביאתו.

[ויעיין במקור הדברים, שמבאר הטעם לזה
שהשמיענו הרמב"ם דין זה בהל' פרה אדומה דווקא ולא
בהל' מלכים, ע"ש].

(ניפ' לקופי שיחות חכ"ח עמ' 131 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"חוקה" – בכל המצוות כולן

לקיים גם את ה"משפטים" כמו מצוות פרה אדומה / טעמי המצוות עצמם הם בבחינת "גזירה היא מלפני" / חקיקה באבן טובה שאינה מעלימה על זיו ויופי האבן

אודות מצוות פרה אדומה נאמר בריש פרשתנו "זאת חקת התורה". "חוקה" היא סוג מצווה שאין בה טעם מוכן לאדם, ועל כן היא נקראת בשם חוקה – "גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחרי" (רש"י ריש פרשתנו).

והנה, מן הלשון "זאת חקת התורה", משמע שזו החוקה היחידה בתורה. ואף שישנם חוקים נוספים, כמו "אכילת חזיר ולבישת שעטנז" (רש"י תולדות כו, ה), מכל מקום נחשבת פרה אדומה דווקא לחוקה שאין בה טעם והבנה כלל. וכפי שאמר שלמה החכם מכל האדם "על כל אלה [המצוות] עמדתי, ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (במדבר רבה פי"ט, ג).

והנה, בסה"ק (לקוטי תורה ריש פרשתנו, וראה ג"כ אוה"ח כאן) נתבאר שמשמעות "זאת חקת התורה", היא שמצוות פרה אדומה היא כללות התורה כולה, והיינו ש"זאת" – פרה אדומה, כוללת את "חקת התורה" כולה.

ונמצאו כאן שני קצוות: מחד, פרה אדומה היא נבדלת ומיוחדת משאר מצוות התורה, ואפילו משאר החוקים שבתורה, ועל כן נקראת דווקא היא בשם "חקת התורה" – שהיא במיוחד חוקה בלא טעם ודעת, ומצד השני דווקא "חוקה" זו כוללת את כ"ל מצוות התורה כולן, גם את המצוות שיש להן טעם.

ולכאורה הרי זה תרתי דסתרי: מכיוון שמצווה זו מתייחדת בכך שאין בה הבנה כלל, כיצד יכולה היא לכלול בתוכה את שאר המצוות שיש בהן הבנה והשגה?

יש לבאר היטב משמעות עניין החוקים בעבודת ה', והמיוחד במצוות פרה אדומה, ואז יתברר איך דווקא היא קשורה בעבודת קיום המצוות כולן.

לקיים גם את ה"משפטים" כמו מצוות פרה אדומה

שלשה סוגים יש במצוות שציווה הבורא ית"ש (ראה רמב"ן דברים ו, כ) :

"משפטים" – הן המצוות המובנות בשכל, ועד שהאדם מעצמו הי' יכול להשיג את נחיצותן.

"עדות" – הן המצוות שניתנו לזכר מאורע מסוים כיציאת מצרים ובריאת העולם. ואמנם לא הי' האדם מעצמו קובען, אך מאחר שניתנו הוא מבין ומסכים להן.

"חוקים" – הן המצוות שלמעלה מטעם ודעת, ומקיימים אותן משום גזירת המלך בלבד.

והנה, יסוד מוסד בשה"ק (ראה ספר המאמרים קונטרסים ח"א עמ' קפ, א ואילך. ועוד) שגם את המצוות של סוגי ה"משפטים" וה"עדות" יש לקיים אך ורק משום שכן גזר וציווה השי"ת, ולא משום הסכמת השכל. הן אמת שיש למצוות אלו טעם והגיון, אך אין זאת שצריך לקיימן משום ההגיון, אלא יש לקיימן בקבלת עול מלכות שמים.

ועל כך נאמר "זאת חקת התורה", שמצוות פרה אדומה כוללת את המצוות כולן – כשם שקיום מצוות הפרה נעשה מתוך קבלת עול פשוטה משום שאין בה טעם כלל, כך קיום כל המצוות כולן צריך להיעשות בקבלת עול, אף על פי שיש בהן טעם וביאור שכלי.

אלא שיסוד זה מעורר תמיהה גדולה: מכיוון שיש לקיים את המצוות כולן בקבלת עול מלכות שמים ולא מצד השכל, מדוע חילק השי"ת את מצוותיו גם לסוגים כאלו שיש בהם טעם והבנה, ולכאורה היו כל המצוות צריכות להיות חוקים בלא טעם?

והמענה לתמיהה זו, הוא שאכן יש לקיים מצוות אלו גם מצד הטעם וההבנה, אך זה גופא שהוא מבין ומשיג ומקיים את מה שהבין – הוא משום גזירת וציווי ה' שנתן בתורתו מצוות של "עדות" ו"משפטים", וציוונו לחקור בטעמיהם ובסברותיהם ולקיימן גם מחמת טעמים אלו.

אין זאת שהאדם מחשיב את שכלו והגיונו, ועל כן הוא מציית לשכלו ומקיים את המצוות שהבין והשיג, אלא הוא שומע את ציווי השי"ת לקיים את המצוות כולן, ומקיים את רצונו ית' להבין חלק מן המצוות, ולקיימן גם מצד הטעם. ונמצא שאת כל המצוות כולן, גם את העדות והמשפטים, מקיים האדם מצד רצון השי"ת וציוויו.

טעמי המצוות עצמם הם בבחינת "גזירה היא מלפני"

ההשוואה בין מצוות פרה אדומה לשאר המצוות כולן, אינה רק בדרך הקיום שלהן – שיש לקיים את כולן מתוך קבלת עול, אלא היא השוואה גם בעצם מהותן של המצוות:

יכול האדם לטעות ולחשוב שהמצוות מסוג ה"חוקים" הן בדרגה גבוהה ועליונה מאוד, ועל כן הן אינן מתלבשות בהבנה והשגה, כיוון שהן מרוממות ונעלות מהבנה. אבל המצוות מסוג "משפטים" ו"עדות" הן מצוות "נמוכות" יותר, ששייכות להתלבש בשכל, ועל כן יש להן טעם.

ועל זאת מדגיש הכתוב – "זאת חקת התורה": כל המצוות כולן הן "חוקה" של השי"ת, כולן הן ביטוי רצונו ית' שלמעלה מעלה מהתלבשות בשכל והשגה.

אלא שמכל מקום עלה ברצונו ית', שמצוות אלו, למרות היותן בעצם למעלה מן השכל,

יתלבשו בשכל והשגה. ונמצא שעצם מה שמצוות אלו מתלבשות בשכל, הרי זו "חוקה" ו"גזירה היא מלפני", כי באמת הן למעלה מן השכל וההבנה לגמרי.

ומעתה מובן ביתר שאת שיש לקיים גם את ה"משפטים" וה"עדות" אך ורק משום ציווי ה'. ואמנם יש להבין את הטעם וההשגה שבהם, אך הבנה זו גופא היא משום שזהו רצון ה', שציווה להשיג ולהבין את אותם הטעמים ש"הלביש" בהם את המצוות בתורה"ק.

חקיקה באבן טובה שאינה מעלימה על זיו וזופי האבן

מעלת קיום המצוות באופן של "חקת התורה", למעלה מהבנה והשגה, תובן על פי משמעות עניין "חוקה" בלשון הקודש:

"חוקה" היא מלשון "חקיקה" (ראה לקוטי תורה ריש פרשתנו). חקיקה היא אופן כתיבה הנעלה יותר מכתובה בדיו על הקלף: כאשר כותבים בדיו על הקלף, אין הדיו הופך לחלק מן הקלף עצמו, והוא מסתיר עליו. ואילו בחקיקה באבן טובה הופכות האותיות לחלק ממהות ומציאות האבן, ואינן מסתירות עלי' כלל.

וכן הוא בהפרש בין המצוות של "משפטים" ו"עדות" לבין מצוות מסוג ה"חוקים":

רצונו האמתי והטבעי של כל יהודי הוא לקיים את רצון השי"ת. ולא משום שהוא מבין שיש תועלת בדבר או משום שכך מחייבים אותו או מאיימים עליו, אלא נפשו חפצה באמת לקיים את כל ציוויי הבורא ית"ש (ראה רמב"ם הל' גרושין ספ"ב).

והנה, כאשר מקיים האדם את המצווה משום הטעם והמעלה השכלית שבה, הרי זה בבחינת "אותיות הכתיבה" – כי ההבנה של טעם המצווה מסתירה על הרצון הפשוט שלו לקיים את רצון השי"ת, כהעלם הדיו על הקלף. ותמורת שתהי' הקבלת עול הפשוטה נרגשת, יש העלם והסתר של הבנת השכל.

אמנם, כאשר מקיים את מצוות פרה אדומה, הלא הדבר בבחינת "אותיות החקיקה" – אין במצווה זו שום דבר המסתיר על הקבלת עול הפשוטה שבנפש היהודי, כאותיות החקיקה שאינן מסתירות מאום על האבן טובה, והרי הוא מקיים את המצווה בגלוי אך ורק משום שכן ציווהו הבורא.

ודרך עבודה זו של "חקיקה" צריכה להיות בכל המצוות כולן, כפי שנתבאר, שמקיימן אך ורק משום שכן ציווה הבורא ית"ש, ולא משום ההבנה השכלית שבהן. ואמנם הוא מבין ומשיג את טעם המצווה, אך השגה זו גופא הוא משום גזירת הבורא שהלביש מצווה זו בלבוש של טעם והבנה וציווהו להשיגם.

פנינים

דרוש ואגדה

ישראל וישראל הוא משה, ללמדך שראש הדור הוא כל הדור.

והנה, רש"י (פרשתנו שם) כשמביא את דברי המדרש משנה מלשונו, ותחת אשר "ראש הדור הוא ככל הדור", כתב "שנשיא הדור הוא ככל הדור", והדברים צריכים תלמוד.

ויש לומר הביאור בזה:

את דברי המדרש ש"משה הוא ישראל" אפשר לפרש בשני אופנים: א. כאשר מדובר אודות התעסקותו של משה בענין השייך לצרכי כלל ישראל, הרי מכיון שטעם התעסקותו בזה אינו בשביל עצמו אלא הוא עושה זאת עבור הכלל, במילא אפשר לכתוב "משה" (העושה בפועל) או "ישראל" (שבשבילם נעשה), כי אין חילוק ביניהם, שהרי עשיית משה בשביל הכלל היא. ב. משה היה איש צבורי בעצם מהותו, ובמילא כל דבר שהוא עושה, הרי זה עשיית ישראל.

ויש לומר שזהו החילוק בין "ראש הדור" ל"נשיא הדור":

"ראש הדור" פירושו כמו "ראש" כפשוטו, שהראש מנהיג את הגוף, וכן הוא "ראש הדור" שהוא התואר להנהגת הדור. מה שאין כן "הנשיא" הוא לשון התנשאות ורוממות, היינו שהוא שם התואר לאדם מרומם ומנושא, ואין כאן רמז להנהגתו את הדור.

ולכן בלשון המדרש "שראש הדור הוא כל הדור" היה אפשר לפרש הכוונה, שהטעם לזה שהראש הוא כמו כל הדור, הוא רק מכיון שהוא המנהיג את כל הדור, ועל ידי הנהגה אחת ואחידה של הראש נעשים כל אנשי הדור למציאות אחת, מציאות הראש. ולפי"ז נמצא, דמה ש"ראש הדור הוא כל הדור" הרי זה רק בענינים הצבוריים של ה"ראש" ורק בנוגע לענינים שעושה עבור הנהגת כל ישראל, ולא בעניניו ומעלותיו העצמיים, אשר נשגבים המה מהמון העם ואינו מאוחד עמהם בענינים אלו.

אבל בלשונו של רש"י "שנשיא הדור הוא ככל הדור" כי הנשיא הוא הכל, "י"ל שבזה מודגש ש"נשיא" הדור, גם כמו שהוא מרומם ומנושא בפני עצמו, הרי הוא ככל הדור. שגם בעניניו הנעלים ביותר, הרי הוא קשור ומאוחד עם צאן מרעיתו, וגם דרגותיו הנשגבות הן משפיעות ופועלות בעבודתו של כל אחד מבני ישראל.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 66)

ההוראה מטומאה לכל המצוות

זאת חקת התורה... ויקחו אליך פרה אדומה תמימה (י"ט, ב)

יש לבאר מדוע נאמר "זאת חקת התורה", ולא "זאת חקת הפרה", והלא הדינים – דיני פרה אדומה המה (עיין לקו"ת לאדה"ז ואוה"ח ריש פרשתנו).

והביאור בזה בעבודת האדם:

ארוז"ל (תנחומא עקב ב' ועוד) "לא תהא יושב ושוקל מצוותיה של תורה", שעל האדם להיות זהיר בכל המצוות בשווה. ולכאורה צ"ב, היאך יוכל האדם להיזהר בקלה כבחמורה, והרי העבירה על איסור קל של ד"ס, נגיעה' היא בלבד ברע, והיאך תשווה לעבירה חמורה שבחמורות – דהחלוקה במצוות לקלות וחמורות ע"פ תורת אמת היא.

וזה ההוראה הנלמדת מדיני טומאה וטהרה (פרה אדומה), שאפי' נגיעה קלה בדבר טומאה, מטמאת את הנוגע בדיוק כמו התעסקות גדולה עימו, והוא לפי שכללות דיני טומאה וטהרה "חוקים" הם מלפני השי"ת, ואינם ע"פ טעם ודעת.

ובאמת כן הוא בכל המצוות, דאף שיש מהן שנתלבשו בטעמים שכליים, הרי יסודן ומהותן אינו השכל שבהן, כ"א שכן הוא רצון השי"ת, ומצד הנחה זו, הרי פשוט שנגיעה קלה ברע באיסור קל דדברי סופרים, שווה היא ממש לעבירה על חמורה שבחמורות – לפי ששניהם רצון ה' המה.

ולכן נקראו דיני פרה אדומה בשם "חקת התורה" – ללמדנו שכן צ"ל היחס לקיום כל התורה כולה, שהיא כולה רצון השי"ת, כחוקת הפרה ממש.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 66)

נשיא הדור הוא ככל הדור

במלאכים שנשלחו עם "דברי שלום" אל סיחון, מצינו מקראות הסותרים זה את זה, כתוב אחד אומר "וישלח ישראל מלאכים" (פרשתנו כא, כא), ובמקום אחר נאמר ש"משה הוא השולח" ו"אשלח מלאכים" (דברים ב, כו). ומיישב המדרש (תנחומא חוקת פכ"ג), אשר "הכתובים אלו צריכים זה לזה – ש"משה הוא

חידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בהא דלא יהא אכזרי מלמחול

יביא קושיית הלח"מ ועוד דיוקים במה ששינה הרמב"ם בדין מחילה בכ"מ / יתרץ ע"פ פרש"י פרשתנו דכמה גדרים יש במחילה ובכל מקום הדגיש הרמב"ם ע"פ המתאים לשם

דחיוב תשלומין, עי"ש ואכ"מ, וכן נקט בשו"ת שתי הלחם ס"טו ובקובץ על הרמב"ם הל' תשובה כאן).

ויובן בהקדים דבהל' חו"מ פירט כיצד ואימתי ימחול, "כיון שבקש ממנו החובל ונתחנן לו פעם ראשונה ושני' וידע שהוא שב מחטאו וניחם על רעתו ימחול לו", ובהל' תשובה לא טרח להביא תנאים אלו גבי המוחל, שימחול אחר בקשה ב"פ כו' (אף שבהלכה שלפנ"ז כתב מעין זה היכא דמיירי בהנמח"ס, המזיק, שיבקש פעם ב' וג' כו', ואכ"מ), והביא פרטים אחרים בדין המוחל, "יהא נוח לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול, מוחל בלב שלם ובנפש חפיעה, ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא יטור, וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון כו'". ועוד דבהל' תשובה סיים ("אסור לאדם להיות אכזרי) ולא יתפייס", ובהל' חו"מ "ולא ימחול" (לו)", ובהל' דעות שתק מלהוסיף זה.

ויו"ף בהקדם (ראה לעיל מדור "פנינים - עיונים וביאורים") פרש"י בפרשתנו גבי נחש הנחשת

תנן בכ"ק צב. גבי החובל בחבירו שמחוייב בה' תשלומין "אע"פ שהוא נותן לו אין נמחל לו (מן הצער של הבושת שביישו, טור חו"מ סי' תכב ע"פ ברייתא בסוגיין) עד שיבקש ממנו שנאמר (בדברי ה' לאבימלך על שלקח את שרה כו' (בראשית כ, ז)) ועתה השב אשת וגו', ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי (וי"ג "ומנין שלא יהא המוחל אכזרי") שנאמר (שם, יז) ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך וגו'".

והביאו הרמב"ם בהל' חובל ומזיק (ה), י' "ואסור לנחבל להיות אכזרי ולא ימחול (בכמה כתי"ו: לו) אין זו דרך זרע ישראל אלא כיון שביקש ממנו החובל ונתחנן לו פעם ראשונה ושני' וידע שהוא שב מחטאו וניחם על רעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי הוא משובח ורוח חכמים נוחה הימנו". וכפל תוכן הדבר גם בהל' תשובה (ב, י) ובהל' דעות (ו, ז), ובלח"מ נתקשה דבהל' תשובה כ' דעל המזיק חובה מלבד התשלום לבקש מחילה, ובהל' חו"מ לא נתפרש זה (והלח"מ רצה לחלק בזה בין גזול למזיק, אבל מל' הרמב"ם בהל' תשובה משמע יותר דמיירי בכל גווני

שלא נאמר סתם שהתפלל משה, אלא נוסף ה' "בעד העם", והכוונה להשתדלות בטובת החוטאים עצמם, ולא רק תפילה להסרת העונש כבאבימלך שהתפלל אברהם לרפואתו בלבד [ועפכ"ז יומתק ביותר הא דנצטוה משה "עשה לך שרף", שהוצרך לעשות נחש הנחושת "לך", מממונו (עיי' ע"ז מד. יומא ג. ואילך), אף שנצרך לכפרת ישראל ולא לעצמו, כי בזה הוגדר דהמחילה כאן היא שהמוחל מתעסק בעצמו וממונו להתחסד עבור כפרת החוטא. ודו"ק היטב דמטרת השרף לא היתה רק לרפואת ישראל מעונשם, אלא לשנותם לטובה כדי שיימחק עוונם באמת, דע"י השרף "מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים", ר"ה כט.].

וזהו שדייק רש"י "שלא יהא אכזרי מלמחול", פי' דלא זו בלבד שאסור הגברא המוחל להיות "אכזרי" פתם (כסתימת ל' הש"ס) היינו להתיר חבירו להיענש (דחיוב זה ילפינן בש"ס מאברהם), אלא אף חידוש גבי החפצא דהמחילה היאך צ"ל, שלא תהי' אכזריות בהמחילה, היינו דצריך שתהא בדרך שהיא היפך הגמור ונקי לגמרי מן האכזריות, מחילה בדרך התחסדות - דמי שמוחל רק כדרך הא' הנ"ל הוא מחילה שיש בה שמץ אכזריות, דעדיין טינא וקפידא בליבו, ודוקא המוחל בלב שלם טהורה מחילתו מרכב אכזריות.

ובזה יש ליישב לשונות הרמב"ם, דבהל' חו"מ מיירי רק בגדרי מחילה השייכים לענין החבלה וההיוק, היינו מחילה המכפרת על ההיוק והעבירה עצמה, שע"י שימחל לו ינצל הלא מן העונש. ובהל' תשובה מיירי בגדרי מחילה המסתעפים מענין תשובת החוטא על להבא (היינו דאינו רק כפרה למעשה ההיוק המסוים, אלא מחילה המסייעת לתשובת הנמחל להיות תשובה שלימה), דאף זה יפעל

ותפילת משה על העם "מכאן למי שמבקשין ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול" (ומקורו בתנחומא), וצ"ע מש"כ "מכאן", נגד הש"ס דלא מכאן ילפינן ל' אלא ממעשה אבימלך (ואף התנחומא נקט כהש"ס, עיי' עין יוסף שם).

וי"ל דלא נתכוון רש"י שמכאן נתחדש עצם הדין אלא דמהכא ילפי' חובה חדשה בזה גופא, והוא ע"פ מה שדייק לשנות מל' הש"ס (והתנחומא), ולא נקט בסתם שלא יהי' המוחל "אכזרי", אלא "שלא יהא אכזרי מלמחול" (וכ"ה ל' הרמ"א אר"ח סי' תרו).

דהנה כמה דרגות ואופנים במחילה, יש שמוחל על ההיוק ורק ע"מ שלא יענש המזיק, ויש שמוחל לא רק כדי שלא יענש אלא שאינו שומר טינא בליבו, ויש המרבה יותר ומתפייס לגמרי מכל וכל עד שהנמחל נעשה חביב אצלו כקודם שהזיקו (וע"ד החילוק ביומא פו. בין תשובה מאהבה העוקרת עונו מתחילה לתשובה מיראה דמקצת שמו עליו. ועי' ל' הרמב"ם הל' תשובה ז, ד, ותניא אגרת התשובה רפ"ב גבי תשובה המועלת להיות חביב ורצוי כקודם שחטא). והנה מחילה הא' נסובה על החטא, והב' נסובה על האדם עצמו שלא תשאר טינא עליו, והג' עולה על גביהן דבה החטא נעקר לגמרי וכלא הי'. ומכ"ז מסתעף חילוק בצורת המחילה, דבדרך הא' משתדל המוחל רק במה שנוזק ע"מ להסיר העונש מן המזיק על חטאו, משא"כ בדרך הב' וכ"ש היכא דמוחל לגמרי בלב שלם, גם הולך ומשתדל בטובת המזיק ביתר שאת להשיבו מעצם דרכו עד שיהי' בעצם איש בלתי רע (ולא רק שיימחל מעשה חבלה מסויימת זו, ועדיין איש חבלן הוא).

וזה ילפי' מפרשתנו דוקא, דאופן המחילה שמחוייב אדם צ"ל עד כדי שדואג ומסייע להמזיק, דדוקא בפרשתנו מצינו יתורא בכתוב

תשובתו. וזהו שממשיך ד"אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס, אלא נוח לרצות כו" (דלכאו' שייך זה להל' דעות ולמדות בנ"א, אלא) שבוה מדגיש דאופן המחילה נוגע ונחוץ להמזיק לשלימות תשובתו, דעבור זה לא די במחילה להצלה מעונש אלא שמתחסד עימו להשיבו ולהטיב מעשיו. ולכך לא ראה להדגיש כאן דין ג' פעמים במחילה, רק הדגיש ד"בשעה שמבקש ממנו החוטא למחול, מוחל בלב שלם ובנפש הפיצה", שבוה מראה דאינו מוחל רק על עוונו שעשה, אלא מתחסד עימו להשלים תשובתו שיהי' רצוי כבתחילה.

ודו"ק נמי בשינוי ל' הרמב"ם בכינוי הניזק, דבהל' חו"מ דקאי במחילה הנוגעת לסלק עונש החב"ה המסויימת שעשה המזיק, להכי כינה שם המזיק בתואר "הנחב"ל". ובהל' תשובה כינהו בל' "אדם", והיינו לפי דהתם נחוצה מחילה שאינה כרוכה וקשורה דוקא בחבלה פלונית דהשני, אלא בהטבת עצם האיש המזיק, והיינו שהניזק בתור "אדם" מחפש טובת חברו ומסייעו שתהי' עשיית תשובתו דעתה בשלימותה - שע"ז צריך לא רק "למחול לו", אלא כלשונו כאן - "אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס", היינו שצריך להתפייס לגמרי כדי שיבוא חברו לשלימות התשובה.

ובזה תתורץ קושיית הלח"מ דלעיל, דאכן למחילה דמיירי בה בהל' חו"מ למחול לו מן חבלת הממון לבד, לזה אינו זקוק לריצוי אם נסתלקה מכאן חבלת הממון. משא"כ להמחילה דמיירי בה בהל' תשובה, שיוכל להיות "מרוצה וחביב", זקוק הוא לריצוי אף בשנתן לו ממונו, דמ"מ אינו דומה עדיין למי שלא חטא מעולם (ושלימות התשובה היא שיהי' כמי שלא חטא מעולם, ולא כמי שחטא ונמחל לו).

ע"י המחילה, שבמה שימחל לו הניזק ימחה עונו לגמרי ויוכל לשוב בתשובה המביאתו להיות רצוי כקודם החטא. ובהל' דעות מיירי במידות בני אדם, היינו בגדר המחילה המסתעפים לענין מידת האדם המוחל, עיי"ש שפתח בהא ד"כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק כו' אלא מצוה עליו להודיעו כו", היינו דאין ההדגשה בזה לענין החוטא, רק הוא מדיני הנהגת הניזק שלא יחזיקו שנאויו בלבו, ואדרבה - "לא ישטמנו" ומצוה עליו "להודיעו", וע"ז המשיך התם, ד"אם חזר ובקש ממנו למחול לו, צריך למחול ולא יהא המוחל אכזרי", ולא טרח לפרש שצריך למחול אחר ב' או ג' פעמים, דהא מיירי בדינים הנוגעים למידות (ו"דעות") המוחל, ומדין מידת המוחל שלא תהי' בו מידת האכזריות, הרי כבר בפעם הא' צריך שימחול לו (אף שאז עדיין ליתא להאיסור כו'), עיי' חיבור התשובה להמאירי, ב"ח פרישה וסמ"ע חו"מ סו"ס תכב.

אמנם בהל' חו"מ קאי במה שנוגע לכפרת החוב"ל על חב"ה זו המסויימת, כמו שהדגיש בהלכה שלפנ"ז "אין מתכפר לו ולא נמחל עונו עד שיבקש מן הנחבל וימחול לו", ולזה הדגיש כאן דוקא ד"כיון שבקש ממנו החובל ונתחנן לו פעם ראשונה ושני' וידע שהוא שב מחטאו וניחם על רעתו ימחל לו", פי' דרק כשרואה בהשתדלות המזיק והכנעתו ששב וניחם כו' ראוי הוא שיימחל ויתכפר לו עונשו.

ובהל' תשובה עוסק במה שנוגע לשלימות תשובת המזיק (ולא רק כפרתו מחבלה זו שהיתה), שע"ז מקדים בהלכה שלפנ"ז דאין תשובה מועלת בבין אדם לחברו עד שישלם לו "וירצהו" בבקשת מחילה כו', היינו דנחוצה לו מחילת הניזק ע"מ שתושלם

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

מידה כנגד מידה

השכר להפצת יהדות – זרעא חייא וקיימא

כבקשתו אזכירו ואת זוגתו שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבכם לטובה לזרעא חייא וקיימא.

ועל פי המבואר בכמה מקומות, מובן שכלל שיוסיף בהשפעה בסביבתו בהפצת היהדות והחזקתה, שע"ז אמרו רז"ל מאי פרי מצות, וכל המלמד את בן חבירו תורה כו' כאילו ילדו, הנה במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה השכר הוא בזרעא חייא וקיימא ולקיום ושננתם לבניך כפשוטו נוסף על הפירוש אלו התלמידים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט שבטח נמצאים בלאס אנדזעלעס מספר יהודים שומרי תומ"צ שיוכלו להשתתף ולסייע בעבודתו בהנ"ל.

(אגרות קודש חיד ע' תיא)

המעודד רוח נדכאים – מעודדים אותו מלמעלה

מאשר הנני קבלת מכתבו . . ולפלא מה שכותב בתוך דבריו אודות רוחו הנדכאה, אף שהשגחה העליונה העמידתו על חלק היפה לעודד רוח נדכאים, שבמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, בודאי מעודדים אותו מלמעלה בכמה ענינים ואופנים שגם מלכתחלה לא יבוא למצב כזה ח"ו, ועל דרך מה שכתובו 1 "לא אשים עליך כי אני ה' רופאך", שזהו אופן רפואה של בורא עולם ומנהיגו שמלכתחלה לא ישנו מצב בלתי רצוי.

מה שאין כן ברפואה לאחר שחל המצב שעל-כל-פנים נשאר איזה רושם, וכמאמר רז"ל יומא פ"ו ע"א.

(אגרות קודש חיד ע' תכ)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

הסנטור הצורר מת פתאום

באמרי הפסוק "כי מכל צרה הצילני ובאויבי ראתה עיני", נכנס בן ציון המשרת
ויגש לי הטלגרמה שהביאו מהעיירה רודניא

אחד השרים הגבוהים בפטרבורג הציע לגזור גזירה חדשה על היהודים

...בזמנים מיוחדים היו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נוהגים
להוסיף באמירת תהלים כמו שהוא נחלק לימי השבוע, בתור הוספה על סדר הקבוע של אמירת
התהלים כמו שנחלק לימי החדש.

הרבה סיפורים ממאורעות כללים ופרטים ישנם בענין זה, ואכתוב לכבוד תורתו רק אודות
מאורע כללי אחד שאירע בימי נשיאותו של הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק אדמו"ר מוהר"ש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בשנת תר"מ בתחלת חודש ניסן (מארט 1880 למספרם) בא הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק אדמו"ר
מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מפטרבורג [עיר הבירה של מדינת רוסיא], והי' בצער גדול,
כי אחד השרים הגבוהים הציע לגזור גזירה חדשה על היהודים בענין מסחר וקנין, והוספות
חומרות באיסור הישוב ליהודים מחוץ לתחום.

משך זמן ידוע ישב הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
כפטרבורג וכמעט אשר פעל איזה הנחות, ולכל לראש לדחות את זמני ההצעה לפני הסנאט
לשנה הבאה.

אמנם אחד משרי הסנאט, חבירו של השר הצורר המציע את הגזירות הנ"ל, התעקש ופתה
גם אחדים מחביריו לדרוש, אשר יחליטו ויאשרו ויקיימו את כל ההצעות של השר הצורר הנ"ל.

בבוא הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הביתה הי' בצער
גדול מזה, וגם בישבו בביתו הי' עוסק בענין זה על ידי שלוחים ומכתבים, וראשי העסקנים היו
הגביר החסיד ר' נחום ז"ל הרמונט, החסיד ר' ישראל שו"ב חייקין והגביר החסיד ר' ליב ז"ל
מונסון.

”כי מכל צרה הצילני ובאויבי ראתה עיני”

ביום השלישי ב' אייר קרא הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע את הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ואמר, מעת היותי בפטרבורג להתעסק [ב]דבר הגזירות, התחלתי לאמר תהלים בשופי (כן הי' לשונו הק' של הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש, ופירש הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] הכוונה, היינו כמו שהתהלים נחלק לימי השבוע, והוא נוסף על הסדר הקבוע דאמירת תהלים כסדר ימי החדש).

היום - מספר הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק - באמרי הפסוק "כי מכל צרה הצילני ובאויבי ראתה עיני", נכנס בן ציון (אחד המשרתים) ויגש לי הטלגרמה שהביאו מ[העייירה] רודניא (כי אז הי' הטלגרף ברודניא, [מרחק של] כט"ו פרסאות מליובאוויטש) ידיעה מר' ישראל שו"ב חייקין, כי השר הסנטור הצורר אחזתו השבץ וימת פתאום, כן יאבדו כל אויבך ד', ובכל זה - סיים הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש - גמרתי כל השיעור. זאת אומרת אשר במאורעות שונות היו מוסיפים באמירת תהלים . . .

(אגרות קודש ח"ג ע' תע"ה)